

Мельник В.М.,

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів та банківської справи
ПВНЗ “Європейський університет”

ПОДАТКИ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ

Одним із головних завдань у процесі здійснення економічної реформи в агропромисловому комплексі є формування ефективного податкового механізму як одного з інститутів ринкової економіки, що дає змогу, з одного боку, розв’язувати проблему збільшення доходів бюджетів різних рівнів, з другого — сприяти поступальному розвитку господарюючих суб’єктів як агропромислової сфери, так і економіки в цілому.

Підтримка стійкого економічного зростання — складна соціально-економічна проблема, розв’язання якої потребує принципових змін у всіх сферах життя суспільства. Активне використання на користь економічного розвитку стихійних сил ринку й конкуренції неможливе без обґрунтованого встановлення певних обмежувальних і регулювальних умов для запобігання негативного впливу ринку на економіку. Саме такий підхід реалізується у країнах із розвинутою ринковою економікою, де провідна роль відводиться регулюючій функції держави, здійснюваній різними методами, серед яких важливе місце посідає податкове регулювання. Тому рецензована монографія Н.С. Прокопенко¹ є актуальною як із теоретичних, так і з практичних аспектів податкового регулювання.

У транзитивних умовах потрібне здійснення взаємопов’язаного комплексу заходів, спрямованих передусім на підтримку економічного зростання, забезпечення його стійкого та якісного становища на основі активного державного втручання для реалізації пріоритетів національної структурної політики, що визначається з огляду на науково обґрунтовані стратегічні цілі й конкурентні переваги національної економіки.

У зв’язку з цим виникає потреба ефективної реалізації потенційних можливостей податкового регулювання процесів, здатних забезпечити економічний підйом на основі оптимального використання і зростання виробничої бази.

Мета даної монографії полягає в тому, щоб з урахуванням досягнень економічної науки й використанням досвіду зарубіжної та вітчизняної практики сформувавши новітню парадигму податкового регулювання економічного зростання агропромислового комплексу, яка відповідала б сучасним вимогам і сприяла розв’язанню найактуальніших проблем функціонування АПК.

У першому розділі монографії розглянуто теоретичні аспекти податкового регулювання економіки агропромислових підприємств. Розділ містить спробу узагальнення теоретичних підходів до проблематики становлення податків і податкових

---

¹ Прокопенко Н.С. Податкове регулювання агропромислового виробництва. — К.: ННЦ ІАЕ, 2009. — 316 с.

систем, опис процесу еволюції податків. Схарактеризовано процес управління оподаткуванням підприємств і методичні підходи щодо податкового регулювання економіки господарюючих суб'єктів.

У другому розділі, присвяченому методологічним основам податкового регулювання виробництва агропромислового сектору, пріоритетне місце відведено аналізу тенденцій розвитку оподаткування в сучасних умовах суспільного відтворення. Визначено регулюючий зміст оподаткування щодо розвитку виробництва. Доведено, що формування механізму податкового регулювання є необхідним елементом здійснення переходу до поступового економічного зростання. Автор переконує, що з допомогою податкового регулювання потрібно створити рівні умови всім функціонуючим суб'єктам залежно від результатів їхньої діяльності і пріоритетності в галузевій структурі економіки. Разом із цим, повинен посилюватися взаємозв'язок між виробництвом і споживанням. В українській економіці цей взаємозв'язок реалізується недостатньо, поряд з іншими причинами, через неадекватну систему економічних важелів державного впливу, важливим складником якої має виступати податкова система.

У третьому розділі монографії надано оцінку податкового навантаження на підприємства АПК. Результати авторського аналізу свідчать про наявність численних проблем, властивих вітчизняній системі оподаткування, які відповідно позначаються на динаміці виконання планових надходжень до зведеного бюджету України й перманентному зростанні податкового боргу. Це дало підстави оцінити виконання фіскальної функції податкової системи у нинішніх умовах як незадовільне, а систему фіскального планування — як недосконалу.

Поглибленому вивченню впливу потенціалу податкового регулювання на економіку АПК на основі науково-теоретичних і практичних підходів присвячено четвертий розділ монографії. Встановлено, що окремі модернізаційні зміни в Україні не мали системного характеру і не свідчать про створення регулюючого податкового механізму, здатного сприяти якісному економічному зростанню як в агропромисловому секторі, так і в економіці країни в цілому. Дотепер податки не вдалося перетворити на засіб стабілізації економіки на тривалу перспективу й регулятор виробничої сфери — основи формування податкової бази.

Не можна не погодитися з висновком автора про те, що зниження податкового тягаря у сфері матеріального виробництва має бути компенсовано продуманою і збалансованою системою заходів із недопущення скорочення доходів державного бюджету. Відповідно, це зумовлює необхідність розробки заходів зі сприяння виведення економічної системи на траєкторію стійкого розвитку. Цим питанням присвячено п'ятий розділ.

Наукові положення, представлені в монографії, широко проілюстровано фактичними матеріалами й результатами дослідження практики діяльності господарюючих суб'єктів АПК. Виходячи з аналізу досліджуваної проблеми, автор обґрунтовує напрями вдосконалення формування механізму податкового регулювання, спрямовані на активізацію економічного розвитку агропромислового виробництва.

У цілому монографію можна оцінити як цілісне, ґрунтовне наукове дослідження на актуальну тему, виконане на досить високому науково-теоретичному рівні. Її результати можуть бути використані науковцями, працівниками державних установ і студентською аудиторією.